

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra sociální patologie a sociologie

Aktivity hokejového fanclubu v prevenci diváckého násilí

Bakalářská práce

Autor: Karel Bělohlav
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální patologie a prevence
Vedoucí práce: PhDr. Josef Kasal Ph.D.

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ

Pedagogická fakulta

Akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení: **Karel Bělohlav**
Osobní číslo: **P12613**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální patologie a prevence**
Název tématu: **Aktivity hokejového fanklubu v prevenci diváckého násilí**
Zadávající katedra: **Katedra sociální patologie a sociologie**

Zásady pro vypracování:

Bakalářská práce se zabývá aktivitami hokejového fanklubu v prevenci diváckého násilí. Popisuje organizaci fanklubu a jeho personální stabilitu. Práce analyzuje možnosti fungování fanklubu jako centra volnočasových aktivit a jeho činnost v prevenci diváckého násilí hokejových fanoušků. Cílem bakalářské práce je zjistit, do jaké míry reguluje hokejový fanklub agresivní jednání při hokejových utkáních. Součástí práce je kvalitativní výzkumné šetření prostřednictvím řízeného interview a zúčastněného pozorování.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Josef Kasal, Ph.D.**
Katedra sociální patologie a sociologie
Oponent bakalářské práce: **PhDr. Václav Bělík, Ph.D.**

Datum zadání bakalářské práce: **14.2.2014**
Termín odevzdání bakalářské práce: **14.12.2015**

L.S.

doc. PhDr. Pavel Vacek, Ph.D.
Děkan

PhDr. Václav Bělík, Ph.D.
vedoucí katedry

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval pod vedením vedoucího práce samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne .....

Podpis .....

Poděkování

Děkuji panu PhDr. Josefu Kasalovi Ph.D. za odborné vedení práce, věcné připomínky, dobré rady a vstřícnost při konzultacích bakalářské práce.

Anotace

BĚLOHLAV, Karel. *Aktivity hokejového fanklubu v prevenci diváckého násilí*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2015. 44 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se zabývá diváckým násilím na stadionech v souvislosti s pořádáním fotbalových a především hokejových utkání. V teoretické části je popsáno divácké násilí a jeho projevy při sportovních soutěžích, specifikace diváckého hokejového prostředí, fankluby, jejich místo a role v životě sportovních klubů, zkušenosti z prevence diváckého násilí a východiska pro preventivní činnost hokejových fanklubů. Samotné výzkumné šetření je prováděno kvalitativní metodou, která se skládá ze tří částí. Jedná se o interview, narativní rozhovor a dotazování prostřednictvím emailové komunikace. Cílem této práce je popsat možnosti řešení diváckého násilí jako nežádoucího jevu v naší společnosti s důrazem na preventivní programy pro fanoušky.

Klíčová slova: divácké násilí, prevence, fanoušek, fanklub, hokejové diváctví.

Annotation

BĚLOHLAV, Karel. *Activities of hockey fan club in the prevention of spectator violence*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2015. 44 pp. Bachelor Thesis.

The bachelor thesis focuses on the spectator violence in stadiums in connection with organization of football and especially ice hockey games. The theoretical part describes spectator violence and its manifestations during sports events, specifications of ice hockey environment, fan clubs and their role in the life of sports teams and experience with fan violence prevention including solutions for preventive action of hockey fan clubs. The actual research is conducted using qualitative method, which consists of three parts - Interview, narrative interviews and questioning through e-mail communication. The aim of this document is to describe possible solutions for spectator violence as undesirable phenomenon in our society, with an emphasis on preventive programs for fans.

Keywords: Crowd violence, prevention, fan, fan club, hockey spectatorship.

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářská práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 1/2013 (Řád pro nakládání se školními a některými jinými autorskými díly na UHK).

Datum:.....

Podpis studenta:.....

Obsah

Úvod	9
1. Divácké násilí a jeho projevy při sportovních soutěžích.....	11
1.1. Sport.....	11
1.2. Divácké násilí	12
1.3. Diváctví	13
1.4. Vývoj diváckého násilí na fotbalových stadionech	13
1.4.1. Sociologické pojetí násilí a agresivity při sportovních soutěžích.....	15
1.5. Specifikace diváckého hokejové prostředí	16
1.5.1. Divácké subkultury	17
1.6. Divácké násilí při hokejových zápasech.....	19
2. Fankluby, jejich místo a role v životě sportovních klubů.....	23
2.1. Náplň činnosti fanklubů a jejich charakteristické rysy.....	23
2.2. Skupiny hokejových fanoušků na pozadí fotbalové divácké struktury	24
3. Východiska k možné prevenci diváckého násilí na hokejových stadionech ..	27
3.1. Zakotvení problematiky diváckého násilí v zákonných normách ČR	27
3.2. Přístupy k prevenci diváckého násilí v ČR.....	29
3.3. Implikace, tzv. SLO do hokejového prostředí	31
4. Výzkum postojů hokejové veřejnosti ke zvýšení účinnosti činnosti hokejových fanklubů	32
Závěr	39
Seznam použité literatury a dalších pramenů	41
Seznam příloh	44

Úvod

Bakalářská práce se zabývá diváckým násilím na stadionech v souvislosti s pořádáním sportovních a to především hokejových utkání. Snaží se popsat hlavní příčiny a formy násilného jednání. Cílem bakalářské práce je, na základě analýzy současného stavu, popsat možnosti řešení diváckého násilí jako nežádoucího jevu v naší společnosti s důrazem na preventivní programy pro fanoušky, které souvisejí s dobrou výchovou v rodině a ve škole, se zaměřením na hokejové fanoušky.

Dalším cílem práce je porovnat charakter fotbalového a hokejového diváctví a vymezit jejich specifika se zaměřením na násilné chování.

Chování hokejových fanoušků se odlišuje od fotbalových. Proč se hokejoví fanoušci chovají jinak než fotbaloví? Proč je agresivita u hokeje menší než u fotbalových utkání? Chování fotbalových fanoušků má za sebou historicky delší dobu. Vycházíme-li z teorie kulturního přenosu, můžeme konstatovat, že člověk jedná podle vzorů chování, které jej ovlivňují. Toto ovlivňování má své specifické rysy v jednotlivých sociálních prostředích.

Chování fanoušků je všude dílem kulturního přenosu. Člověk jedná podle nějakých vzorů, které vidí.

Fotbaloví fanoušci mají vzory v Anglii, kde byly velké problémy s fotbalovým násilím. Násilí na stadionech nachází své vrcholy v 60., 70. a 80. letech dvacátého století. Tento typ chování se stává vzorem i pro fanoušky v ostatních zemích. Lze se domnívat, že tato přitažlivost je způsobena jednak tím, že Anglie je kolébkou fotbalu, a tedy může být vnímána jako vzor pro divácké chování. A také tím, že anglické klubové týmy v uvedeném období zaujímali významné místo v evropských klubových soutěžích.

Použijeme-li stejnou analogii na hokej, jehož kolébkou je Kanada, lze tedy konstatovat, že chování kanadských diváků může být vzorem i pro naše fanoušky. Kanadský hokejový fanoušek se chová diametrálně odlišně od evropského fanouška fotbalového. Součástí diváckého chování na hokejových zápasech v Kanadě je konzumace, většinou hamburgerů a coca-coly. Jedinými diváckými projevy jsou potom tleskání a hlasové projevy. Literatura věnující se diváckému násilí na stadionech také zmiňuje, že odlišné chování na hokejových stadionech zřejmě také souvisí s charakterem prostoru.

Hokejové stadiony jsou zastřešené, více uzavřené, vyvolávající atmosféru uzavřené komunity. Návštěvníci jedí hamburgery, pijí kolu a tleskají. Tento přenos vzorce chování působí i na našeho fanouška. Doba se vyvíjí a i divácké násilí se mění v průběhu společenských proměn a reflektuje nálady ve společnosti.

Bakalářská práce přispívá k zaplnění mezery v poznání a popisu chování hokejových fanoušků a snaží se najít odlišnosti v chování vůči fanouškům fotbalovým.

1. Divácké násilí a jeho projevy při sportovních soutěžích

Při popisu a analýze chování sportovních fanoušků je v první řadě nutné jasně vydefinovat pojmy, které se k tématu vztahují, jako jsou sport, divácké násilí a diváctví. Dále se v kapitole zabýváme specifikací diváckých skupin a diváckého hokejového prostředí a zákonnými normami, kterými Česká republika reaguje na divácké násilí a stanovuje roli jednotlivých institucí při jeho eliminaci.

1.1. Sport

Slovo *sport* pochází ze staroanglického *disport*, tj. bavit se, roznášet, jehož základem je latinské *disportate*, tj. rozptylovat se, bavit se. Jedná se o jakoukoli pohybovou aktivitu, která má charakter hry (zápasu se sebou samým, nebo s jinými). Sport v současné době plní vůči společnosti i jednotlivcům řadu funkcí např. funkci zábavnou a relaxační, zdravotně profylaktickou a rehabilitační, integrační, výchovnou. Sport v současné době také vstupuje ve všech svých podobách do průmyslu volného času, jako jeho důležitá součást. (Velký soc. slovník II, 1996, str. 1210)

Sekot (2003, str. 186) definuje sport jako „institucionalizovanou pohybovou aktivitu vyžadující systematické fyzické úsilí účastníků motivovaných zvýšením celkové kondice, osobním prožitkem či cíleným výsledkem nebo výkonem“.

Sport je fyzickou aktivitou, je v něm kladen důraz na soutěživost. V současné době definiční vymezení sportu obsahuje charakteristiku osobního prožitku a vnější odměny. Jsou stanovena standardizovaná herní pravidla. Sport je primárně zaměřen na pobavení diváků. Je jen málo těch, kteří mají předpoklady, motivy, prostředky provozovat sportovní aktivity na soutěžní výkonnostní úrovni. A toto je jeden z důvodů, proč se ze sportu stává dramatická podívaná. (srov. Sekot, 2003, str. 16 – 18)

V současné době je sport také významné politikum. Příklady můžeme např. najít v aféře spojené se špičkami UEFA nebo v souvislosti s dopingovou aférou v ruské atletice.

1.2. Divácké násilí

Diváckým násilím bývá označováno násilí, páchané diváky sportovních utkání. I když se divácké násilí občas objevuje i při jiných sportech, většinou tento výraz znamená násilí fotbalových fanoušků. Je realizováno ohraničenou skupinou osob, je plánováno, opakuje se. Jednotícím znakem je příslušnost, či ztotožnění se, s určitým klubem nebo národním týmem. Je s ním spojeno další nevhodné chování, jako jsou rasistické narážky, používání extrémistické symboliky, ohrožování bezpečnosti ostatních diváků, hráčů nebo rozhodčích. (Kasal, 2013, s. 104)

Násilí na stadiónech bývá způsobeno celou řadou společensko-historických souvislostí, zvláštním postavením sportu ve společenském životě, úrovni společenského vědomí a psychickými zvláštnostmi jedince. Také je nepřímo ovlivňováno kulturou, masovou komunikací, politikou jednotlivé společnosti. (Kasal, 2013, s. 104)

V roce 2010 vydalo Ministerstvo vnitra Zprávu o situaci v oblasti diváckého násilí, ve které popisuje divácké násilí jako negativní společenský fenomén, který znamená významnou a znepokojující formu narušování veřejného pořádku. Evropská úmluva o diváckém násilí a neslušném chování při sportovních událostech a zvláště při fotbalových zápasech definuje divácké násilí jako jednání osob v souvislosti se sportovní akcí, které může způsobit nebo působí fyzickou újmu osobám, škodu na majetku nebo narušuje veřejný pořádek. Vládou schválený koncepční materiál k řešení problematiky diváckého násilí z července 2008 z této definice vychází a dále rozvádí, že takové jednání se nemusí uskutečnit jen na stadionu, ale také v jeho okolí, případně při dopravě a přesunu fanoušků. Toto jednání je často plánované a mívá opakovaný či manifestační charakter. Tyto charakteristické znaky diváckého násilí mohou mít různou formu intenzity s ohledem na to, kdo se tohoto jednání dopouští. Nejvýrazněji je tato charakteristika patrná u organizovaných skupin radikálních fotbalových fanoušků tzv. hooligans. (Ministerstvo vnitra České republiky, [online], 2015)

V České republice se případy diváckého násilí vyskytují nejvíce v souvislosti s konáním fotbalových utkání, ale vyskytují se i v jiných sportech, např. v ledním hokeji, i když v menším rozsahu.

1.3. Diváctví

Kasal (2013, s. 15) uvádí, že: „Diváctví je atributem dnešního člověka. Obklopeni mediálními sděleními, mediálními obrazy, vším, co produkují kulturní a umělecké instituce, technikou, která to vše je schopna přinést za námi do pohodlných sálů a domácích lenošek, stáváme se diváky svých životů. Theatrum mundi minoris tak dokonalá, že těžko odlišit reálné od fikce, vážné od nevážného. Jako diváci vyhledáváme silné emocionální zážitky. Touha po zážitku se násobí při sledování sportovních klání.“ Sekot to nazývá „sycení emocí“, které vytváří určité typy diváckých reakcí překračujících svými nestandardními projevy hranice společensky tolerovaného chování. Tato na první pohled vágní definice však plně vystihuje současnou rozptýlenost teorií vysvětlujících divácké násilí. Ukazuje se, že ani míra vzdělanosti, ani požívání alkoholu, ani problematické sociální zázemí nejsou jasně signifikantní pro fanouška a jeho chování při sportovních podnicích. Stále více se potvrzuje síla vlivu daného kulturního prostředí, které dominantně ovlivňuje vnitřní prožívání člověka a určuje hranice jeho sociálního jednání.“

Fotbalové diváctví je nejlépe zpracovanou tématikou obecného diváctví a na zkušenosti z prostředí fotbalu lze postavit i přístupy k hokejovému diváctví. Dalším důvodem, proč je fotbalové divácké násilí nejlépe zpracovanou tématikou obecného diváctví, je to, že fotbal je sport číslo jedna na celém světě a je do něho zapojeno nejvíce lidí, ať už to jsou hráči, rozhodčí, realizační týmy, trenéři, fanoušci, média apod. Na základě velké popularity fotbalu lze i postavit přístupy k hokejovému diváctví.

1.4. Vývoj diváckého násilí na fotbalových stadionech

Vznik diváckého násilí, v podobě v jaké jej známe dnes, lze položit na počátek šedesátých let dvacátého století do Anglie. Do tohoto období patří činnost organizovaných skupin fotbalových fanoušků s vlastní identitou a rivalitou oproti jiným skupinám.

Fotbalové chuligánství prošlo v Anglii určitými etapami. Tyto etapy by se dali rozdělit následovně:

1. Do počátku šedesátých let – násilnosti byly pozorovány při různých sportovních hrách již ve starověku a středověku. Fotbal se hrál většinou v ulicích měst a

na vesnicích. Každé mužstvo dosahovalo počtu až několika set hráčů. Cílem obou mužstev bylo poslat míč do soupeřovy městské brány. Při této formě lidového fotbalu docházelo obvykle k poškozování soukromého i veřejného majetku. Hra neměla žádná pravidla. Byla to v podstatě urputná rvačka o míč, při níž bylo dovoleno vše. I proto byly zákazy lidových her, při kterých nezřídká docházelo ke konfliktům jak mezi aktéry, tak mezi diváky, velice časté. (Mareš, Smolík, Suchánek, 2004, s. 38 – 39)

2. Šedesátá léta – v tomto období začaly vznikat různé fanouškovské subkultury jako např. mods, skinheads, rude boys a další. Šedesátá léta však byla ještě mnohdy charakteristická spontánností některých militantních projevů. V tomto období se stávalo přibližně 25 závažných incidentů za jednu fotbalovou sezónu. Často se jednalo o reakce na průběh hry, na výroky rozhodčího apod. Běžnou záležitostí se však již stala vběhnutí na hřiště, jejichž cílem bylo buď přerušit zápas, nebo vyvolat boje s chuligány z opačného kotle. Přibývalo i střetů s policií. K vidění byly skupiny fanoušků různých týmů, kteří se pokoušeli navzájem překřičet. Rituální podobu nabyla konzumace alkoholu a chorály plné obscéností a vulgarismů. Začaly být vypravovány speciální vlaky, které se užívaly pro přepravu fanoušků. V nichž rovněž docházelo k projevům vandalství a bojům chuligánů. (Mareš, Smolík, Suchánek, 2004, s. 42 – 49)
3. Sedmdesátá léta – v tomto období už bylo fotbalové chuligánství velice rozšířeným sociálním jevem. Přetrvával i mediální zájem o ně. Mělo to dopad i na snížení návštěvnosti fotbalových utkání. Klubům začala být za výtržnosti zavírána hřiště. Za fotbalové chuligánství hrozily pokuty a tresty odnětí svobody, které se nárůstem intenzity chuligánství zpříšňovaly. Oblíbené se stalo např. házení předmětů po policejních oddílech. Boje se přesouvaly, mimo stadiony a dohled bezpečnostních složek, na periferie měst. Projevy chuligánství se díky pohárových utkáním šířily i do ostatních fotbalových zemí. (Mareš, Smolík, Suchánek, 2004, s. 49 – 52)
4. Osmdesátá léta – fotbalové chuligánství kulminovalo v osmdesátých letech co do své problematičnosti a nebezpečnosti. Agresivní chování na fotbalových stadionech v Anglii i v celé Evropě přinášelo hrůzné následky. Rozhodujícím obdobím, které široké evropské veřejnosti odhalil problém fotbalového násilí, byl rok 1985. V tomto roce došlo k neštěstí na Heyselově stadionu v Bruselu i k dalším tragédiím. Tato událost otřásla fotbalovým světem a rozpoutala další

vlnu zájmu médií o fotbalové chuligánství. (Mareš, Smolík, Suchánek, 2004, s. 52 – 55)

5. Vývoj od počátku devadesátých let – v posledních letech chuligáni objevili jako mocný nástroj k organizování svého násilí mobilní telefony a internet. Potvrdilo to policejní obavy, že organizované gangy fotbalových chuligánů se obrátí k moderním technologiím zahrnujícím počítačovou komunikaci a mobilní telefony, aby se vyhnuly překvapení v podobě policie. Devadesátá léta jsou i proto mnohdy označována za období superchuligánství. Část chuligánů se zapojila i do struktur organizovaného zločinu. (Mareš, Smolík, Suchánek, 2004, s. 55 - 60)

Jak již bylo konstatováno, odborná literatura se z velké části zabývá násilím na fotbalových stadionech. Odborníci na divácké násilí se však shodují, že pokud na sportovních utkáních dochází k projevům agresivity, potom jsou tyto projevy totožné. Mění se pouze kulisy. Ve své práci budu používat při popisu hokejového diváckého násilí zjištění, která pocházejí především z fotbalového prostředí.

1.4.1. Sociologické pojetí násilí a agresivity při sportovních soutěžích

Výkonnostní sport, zejména na klubové úrovni ligových soutěží, přináší dnes i řadu negativních jevů. Máme na mysli především existenci některých prakticky aktualizovaných projevů deviance, ve smyslu kvalitativní či kvantitativní odchylky od obecné normy. V tomto kontextu považujeme za užitečné vymezit vztažné a často frekventované pojmy násilí, agresivity, zastrašování a hostility.

Násilí z pohledu sociologie sportu vyjadřuje „užití nepřiměřené fyzické síly, které může být možným zdrojem či příčinou ublížení na zdraví nebo ničení“. Agresivita je pojem označující „verbální či fyzické chování založené na záměru ovládat, řídit či zranit jinou osobu“. Zastrašování se významově vztahuje k zneužití „slov, gest, a činů hrožících použitím násilí či agrese“. Projevy nepřátelství neboli hostility vyjadřují trvalou tendenci nepřátelsky myslet a nepřátelsky jednat, a to až k hranici agrese.

Násilí na půdě sportu není rozhodně novodobou záležitostí. Tzv. krvavé sporty byly populární již mezi starověkými Řeky a Římany. Smrt byla součástí rituálních her Mayů

a Aztéků. Středověké rytířské turnaje jako příprava na válečnou vřavu přinášely i smrtelná zranění. „Sportovní“ boje zvířat byly – a žel někde stále jsou – plné krve a brutality. Moderní sport – se svými aktivitami řízenými pravidly – se stává mnohem formálnější a zakazuje tak ty nejviditelnější formy násilí. Proces komercializace a profesionalizace sportu na globální úrovni však přináší nové formy instrumentálního „dramatického“ násilí zaměřeného na pobavení diváků. Dnešní mediální sport je totiž orientován spíše na napětí než na úlevné zklidnění. V tomto smyslu můžeme shrnout čtyři základní typy násilí na sportovním poli: surový fyzický kontakt, hraniční násilí, polokriminální násilí a kriminální násilí. (Sekot, 2008, s. 122)

1.5. Specifikace diváckého hokejové prostředí

Základní charakteristiky a prvky diváctví na hokejových stadionech jsou totožné s prvky fandění při fotbalových zápasech. Přesto však lze vyspecifikovat charakteristiky, které mohou mít vliv na chování fanoušků ledního hokeje.

Hokejové stadiony jsou vždy uzavřené (až na malé výjimky exhibičních zápasů pod „otevřeným nebem“) a mají nad celým sportovištěm střechu. Prostor je uzavřený, jaksi koncentrovanější díky menšímu prostoru. Většina hokejových stadiónů má menší kapacitu, tudíž celý prostor je přehlednější a dá se lépe monitorovat. Hokejové fandění vychází z jiných tradic a vzorů než fotbalové fandění.

Kolébka fotbalu je v Anglii a projevy fotbalového násilí se od 50. a 60. let šíří fotbalovou Evropou. V 60. letech jsou známé výbuchy a excesy na mezinárodní scéně. Fotbalové diváctví je poznamenáno agresivním a emotivním fandovským diváctvím. Kolébkou ledního hokeje je Kanada. Na základě zkušeností hráčů a trenérů, s kterými jsem se měl možnost setkat, se ukazuje, že fandění v Kanadě je založené na jiném fandovství než u nás v České republice. V Kanadě diváci sedí na sedačkách, mají na klíně hamburgery a k tomu popíjejí kolu. Diváci moc nefandí, jsou vyzývání, aby tleskali. Nemají žádné organizované fan kluby, které by vytvářely „kotel“ a fandili všichni dohromady.

Vzorem pro fotbalové fanoušky je Velká Británie (Anglie), naproti tomu pro hokejové fanoušky jsou vzorem kanadští fanoušci. Obecně zde není atmosféra tak vypjatá jako na fotbalových zápasech. I přes tato zjištění se ukazuje, že hokejové fandovství se

v posledních letech nechává inspirovat fotbalovou fanscénou a tedy i na těch hokejových stadionech se začínají objevovat násilnické excesy fanoušků.

1.5.1. Divácké subkultury

„Termín subkultura se v sociologickém pojetí vztahuje na specifickou skupinu, která je tvůrkyní a nositelem zvláštních, odlišných norem, hodnot, vzorců chování a životního stylu, i když se podílí na fungování širšího společenství.“ (Smolík, 2010, s. 32) Z diváckých subkultur výrazně vyčnívá subkultura chuligánů. Tato subkultura je také nezhřetelnější v diváckých subkulturách svojí činností a promyšlenou razancí akcí. V této souvislosti je zajímavé zjištění, že činnost chuligánů není ve většině případů primárně řízena a koordinována k násilnostem. Násilí na stadionech je z větší míry spontánní, vyvolané faktory, které se při zápasech mohou objevit. Mluvíme-li o fotbalovém násilí, potom o násilí, které často není možné předpovědět. Z uvedeného také vyplývá, že je spíše motivované momentální naladěností aktérů a situacemi vzniklými při hře samotné nebo jinými okolnostmi. Tento důležitý poznatek významně ovlivňuje přístup k fotbalovému násilí. Je-li toto jednání spontánní, potom jsou i motivace k násilnostem stejné jako u jiných skupin, jejichž jednání je spojeno s násilím. Proto bychom v kontextu s fotbalovými zápasy měli spíše mluvit o násilí (nebo skupinovém násilí) obecně, než jako o zvláštní, jedinečné formě, která vyžaduje jinou, zvláštní pozornost. (Kasal, 2013, s. 7)

Subkulturu fotbalových fanoušků lze rozdělit do několika skupin podle míry inklinace k násilnému chování.

Kasal (2013, s. 25 – 26) i další autoři uvádějí, že při snaze identifikovat jednotlivé skupiny fotbalových příznivců a zároveň zjistit míru jejich nebezpečnosti chování, tak lze vycházet ze základního členění na níže uvedené tři skupiny:

- Fotbalové diváky – podle některých fanoušků, ti „co tleskají“, nebo také „měšťáci“ – chodí hlavně na prestižní zápasy. Jsou to spíše pasivní diváci, pozorovatelé hry. Nejsou spjati s klubem a fotbal je zajímavá jako podívaná s určitým dějem a výsledkem. Velmi často pro ně není samotná hra tolik důležitá, chtějí se bavit a případně navazovat různé společenské kontakty. Fotbal není prvořadým zájmem.

- Fotbalové fanoušky – „Ti co podporují“, žijí s klubem, chodí na všechny zápasy i na „výjezdy“. Jsou to zpravidla mladí fanoušci. Ke kopané jsou vázáni prostřednictvím oblíbeného mužstva či konkrétního oblíbeného hráče. Svoji klubovou příslušnost dávají najevo především oblečením (dresy, klubové šály atd.).
- Fotbalové chuligány – je to tzv. „Tvrdé jádro“ – silná identifikace s klubem. Jejich činnost je zaměřena na zážitek. Fotbal a dění kolem je především zábava. Na fotbalové stadiony či do jejich okolí chodí s primárním cílem vyvolat konflikt či bitku s jinými obdobnými skupinami soupeřova týmu, s pořadatelskou službou či policií.

Tato práce se zabývá hokejovým násilím a na základě našich zjištění neexistuje takovéto rozdělení hokejových fanoušků. Při našem pozorování chování hokejových fanoušků, jsme došli k závěru, že je můžeme rozdělit na dvě vcelku charakteristické, ale odlišné skupiny:

1. Fanoušky – diváky, které bychom mohli nazvat jako „starší diváky“. Na hokejových zápasech mají svá místa k sezení a často chodí i se svými rodinami. Na zápasech moc hlasitě nepovzbuzují, bývají velmi kritičtí ke hře svého týmu.
2. Fanoušky – diváky, které bychom mohli nazvat jako „mladší diváky“. Tyto bychom mohli přirovnat k fotbalovým ultras. Jsou to ti, co hlasitě povzbuzují a dělají atmosféru. Specifikaci této divácké skupiny provádíme v kapitole číslo 2.2.

V souvislosti s naším tématem a s charakteristikami diváckých skupin nelze zcela jednoznačně posoudit, nakolik jsou skupiny hokejových fanoušků transparentními a jedinečnými subkulturami. Spíše se přikláníme k názoru, že jsou součástí širší fanouškovské subkultury, která se vyznačuje specifickými znaky (jako jsou oblečení na zápasy, techniky povzbuzování atp.).

1.6. Divácké násilí při hokejových zápasech

V poslední době policisté upozorňují na nový trend v oblasti diváckého násilí. Agresivní jedinci se totiž stále častěji stěhují z fotbalových stadionů do hokejových hal. Aktuálním příkladem je Hradec Králové, ve kterém se hraje nově extraliga. Hradečtí hokejoví funkcionáři si stěžují na nevhodné chování, zejména bývalých fotbalových fanoušků. Níže uvádíme několik případů diváckého násilí ve vybraných krajích České republiky.

PLZEŇSKÝ KRAJ

V roce 2009 diváci ve vyprodané ČEZ Aréně v Plzni zasypali ledovou plochu plastovými lahvemi a dalšími předměty. Navíc vzápětí se hlavním terčem rozvášněných diváků staly manželky pardubických hokejistů, které hlídaly své děti v sektoru za pardubickou střídačkou. V jejich tvářích byl vidět pláč a zděšení. Nepokoje vznikly nad pardubickou střídačkou, kde není kotel plzeňských fanoušků, ale běžní, platící hokejoví diváci. „Ani tak nejde o nás, jako spíš o to, že tam byly manželky s dětmi a po nich ty láhve diváci házeli taky," povzdechl si Čáslava. "Kluci, co tu měli děti, si je odvezli do kabiny. Jednalo se o děti Petra Cetkovského a Aleše Příši," upřesnil zkušený bek Východočechů. Až po chvíli zasáhla bezpečnostní agentura a nejagresivnější jedince z řad plzeňských fanoušků vyvedla pryč. O plzeňských fans se dlouho mluví jako o nejsprostším publiku v extralize a v pátek se to jen potvrdilo. (Nova sport, [online], 2015)

MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ

Další vážný incident se odehrál v únoru roku 2011 na Moravě. Druholigový zápas mezi domácí Orlovou a Přerovem skončil násilnostmi. Příznivci hostujícího Přerova chtěli napadnout domácí fanoušky a zaútočili i na pořadatele. Policie zadržela devět agresivních fandů z Přerova ve věku 17 až 22 let. Podobné konflikty tam přitom policisté řešili už před časem. "V průběhu utkání se někteří fanoušci hostujícího klubu snažili dostat do sektoru domácích. Další naskakovali na ochranné hrazení a lomcovali s ochranným plexisklem," uvedla mluvčí moravskoslezské policie Soňa Štětínská. Když se pořadatelé snažili situaci uklidnit, agresivní fanoušci zaútočili i na ně. Na místě byli připraveni členové moravskoslezské policejní pořádkové jednotky, kteří proti výtržníkům zasáhli. "Bylo potřeba zabránit napadání osob, případnému střetu fanoušků

obou klubů a poškozování majetku. Navíc, v určitou chvíli začala mezi diváky a také do dalších míst dopadat různá pyrotechnika," uvedla mluvčí. Policisté zadrželi osm agresivních mladíků. "Dopustili se přestupku proti veřejnému pořádku. Také jsme zatkli jednadvacetiletého muže, který policisty při zákroku napadl. Už si vyslechl obvinění z násilí proti úřední osobě a výtržnictví," uvedla mluvčí s tím, že všech devět mladíků bylo později propuštěno na svobodu. (Aktuálně.cz, [online], 2015)

PARDUBICKÝ KRAJ

V prosinci roku 2014 hostil tým Pardubice hokejisty z Olomouce. Na hokeji ani v ulicích tento den nebylo bezpečno. Situací, kdy šlo o zdraví i o život bylo několik. Pomineme-li rozhazování pyrotechniky cestou na zápas a napadání fanoušků v pardubických barvách olomouckými fanoušky, došlo k eskalaci problémů až po konci utkání. V té chvíli totiž z olomouckého sektoru přilétla zapálená světlice do pardubického kotle na jižní tribuně. Pyrotechnika zasáhla osmnáctiletou dívku, která utrpěla kromě škod na oblečení i poranění na ruce. Policisté také prošetřovali majetkové škody v prostorách hokejového stadionu. V prostorách stadionu alespoň některé agresory krotili přítomní strážníci. Po hokeji nastala asi nejnebezpečnější situace. Opilá skupina výtržníků, která napadala ostatní fanoušky, totiž cestou mýjela trafikou, se rozhodla řádit i tam. Zatímco na stadionu dohlíželi alespoň strážníci a policisté, po cestě, na nádraží ani ve vlaku už rozjeté chuligány nehlídal vůbec nikdo. Výtržníci se pokusili o takzvaný rychlý nákup bez placení. V reakci na to tasil majitel prodejny plynovou pistolí a zahájil palbu. Nebylo se čemu divit, ve dveřích provozovny čelil dvaceti opilcům, kteří se s ním přetahovali o dveře. Poté když vytáhl zbraň, tak výtržníci utekli. Na potyčky došlo i na nádraží, kde opět policie věci nechala volný průběh a nezasáhla. Na nádraží se potkali jak fanoušci Pardubic, tak Olomouce. Byli zde k vidění krádeže dresů a šál, napadení a provokace a opět se neobjevil žádný policista, z nádraží se vytratila i ochranka. Hození pyrotechniky mezi fanoušky nenechává v klidu ani vedení klubu. Uvedli, že toto chování do hokejového prostředí nepatří, ale bohužel agresivita fanoušků stoupá.¹

---

¹ Opět násilný hokejový nájezd. Tentokrát přišel z Olomouce. *Pardubický deník* [online]. © 2005 – 2015 [cit. 9. 11. 2015]. Dostupné z: <http://pardubicky.denik.cz/zlociny-a-soudy/opet-nasilny-hokejovy-najezd-tentokrat-prisel-z-olomouce-20141229.html>.

DERBY PARDUBICE – HRADEC KRÁLOVÉ

Na fotbalový zápas do Pardubic přijeli hradečtí fanoušci. Škody po fotbalovém derby ovšem nesčítají jen fotbalisté, ale paradoxně i pardubický hokejový klub. Cestou na nádraží se fanoušci hradeckého fotbalu střetli také s pardubickým hokejem, který měl zrovna v divadle dlouho naplánovaný galavečer. Výsledkem byly pošlapané koberce a rozbité dekorativní stolky.²

ÚTOK NA HOKEJOVÉ FANOUŠKY

Skupina fanoušků, ve které byli hokejoví příznivci Liberce i Pardubic, po zápase směřovala k nádraží. Po chvíli se na ně nalepila skupina pěti černě oblečených osob. Ve chvíli, kdy k nim skupina hokejových fanoušků byla zády, se pětice rozeběhla a napadla liberecké fanoušky. Třem útočníkům se podařilo servat libereckou vlajku, kterou měl jeden z napadených přehozenou přes ramena. Další se pokusil odcizit bubeníkovi jeho nástroj. Ten ho, ale ubránil. Šlo o zástupce Ultras Pardubice. Incident potvrzují i fanoušci Liberce. Fanoušci Liberce byli zbaběle napadeni skupinkou pardubických fotbalových ultras a odcizili jim fanklubovou vlajku a šálu. Pardubický hokejový fanklub se vzápětí od tohoto zbabělého činu oficiálně distancoval. Fanoušci se na sociálních sítích shodují, že nechápu, proč se musí tento fotbalový nešvar za každou cenu snažit tahat na hokej. Takoví fanoušci by se za sebe měli stydět, ale opak je pravdou. Plácají se po zádech, jací jsou skvělí. O tom, že si fotbalový chuligáni podle svých nepsaných pravidel chodí vyřizovat své účty s hokejovými fanoušky, kteří o tento druh konfrontace ani nestojí, svědčí jak odezva z Liberce, tak z Pardubic. Oba tábory totiž naprosto odmítají chuligánské projevy na hokeji a obávají se další eskalace násilí napříč extraligou. Dále fanoušci uvádějí, že to jsou fotbalové „móresy“, tak ať si je řeší mezi sebou na fotbale. Hokej je gentlemanské prostředí, kde veškerá negativa mezi námi končí zápasem a fanoušci jsou přátelé, pořádají se dokonce vzájemné srazy. Hokejoví fanoušci nechtějí při hokejových zápasech žádnou válku a žádné ultras. Jestli

---

² Bilance derby? Jeden policista v nemocnici, deset zadržených. *Pardubický deník* [online]. © 2005 – 2015 [cit. 9. 11. 2015]. Dostupné z: <http://pardubicky.denik.cz/zlociny-a-soudy/bilance-derby-jeden-policista-v-nemocnici-deset-zadrzenych-20140606.html>.

fotbaloví fanoušci mají potřebu agresivity, tak ať si to vyřídí mezi sebou a někde daleko.³

---

³ Útok na hokejové fanoušky. Rváči z fotbalu si pletou hřiště. *Pardubický deník* [online]. © 2005 – 2015 [cit. 9. 11. 2015]. Dostupné z: <http://pardubicky.denik.cz/zlociny-a-soudy/utok-na-hokejove-fanousky-rvaci-z-fotbalu-si-pletou-hriste-20141120.html>

2. Fankluby, jejich místo a role v životě sportovních klubů

Na základě výše uvedených příkladů z výtržnictví v rámci hokejových zápasů se ukazuje, že tendence diváků nevhodnými formami vyjadřovat příslušnost k určitému klubu se rozšiřují i do oblasti hokejového diváctví. Hokejové fankluby, stejně jako fankluby fotbalové, disponují potenciálem k provádění nspecifické prevence tohoto chování.

2.1. Náplň činnosti fanklubů a jejich charakteristické rysy

Hlavní náplní činnosti fanklubu je podpora a propagace hokejového klubu. Další činností je hlasitá a slušná podpora hokejistů při zápasech a případně také další pomocná činnost pro klub. Členové fanklubu mají za povinnost docházet pravidelně na zápasy a slušně a hlasitě fandit.

Dalším úkolem fanklubu je vytvářet dobrou a sportovní atmosféru na domovském zimním stadionu, podporovat mužstvo při výjezdech na stadiony soupeřů a šířit dobré jméno domovského hokeje.

Každý člen fanklubu musí respektovat stanovy a rozhodnutí vedení fanklubu. Cílem činnosti fanoušků je zkulturnění prostředí na stadionu ve smyslu podpory výhradně slušného a korektního fandění a nepřijatelné jsou vulgární projevy při utkáních a vyvolávání konfliktů s fanoušky soupeře.

Charakteristické rysy hokejových fanklubů:

- Každý hokejový fanklub má své vedení, cíl činnosti a svoje stanovy, které upravují vznik a zánik členství, práva a povinnosti člena, orgány fanklubu atd.
- Podmínkou účasti ve fanklubu je slušné povzbuzování a fandění bez násilí
- Vlastní internetové stránky

Samotné fankluby si hlídají, jak se jejich členové chovají – a nebojí se napravovat „černé ovce.“ „Pokud se někdo proviní, funguje u nás systém třikrát a dost. Pak dostane zákaz jezdit s námi na výjezdy a hrozí mu i vyloučení z fanklubu, pokud je jeho členem (říká litvínovský předseda fanklubu). (Charta fair play, [online]. © 2013)

Uvedená pravidla činnosti hokejových fanoušků ukazují na to, že zřejmě na základě zkušeností z fotbalových zápasů je nutné do těchto pravidel implikovat i zásady prevence.

2.2. Skupiny hokejových fanoušků na pozadí fotbalové divácké struktury

Během prováděného výzkumného šetření v prostředí hokejových stadionů jsme provedli zúčastněné pozorování zaměřené na celkové chování, tzv. mladších hokejových diváků. V následujícím textu uvádíme výsledky našeho pozorování a porovnáváme je s charakteristikami fotbalových fanoušků.

Jak již bylo zmíněno výše, struktura hokejových fanoušků je odlišná od fanoušků fotbalových. Tato odlišnost je podmíněna několika faktory, které jsou také v této práci uváděny. Za všechny je třeba zdůraznit odlišný vývoj hokejového diváctví a podmínky, za nichž jsou zápasy hokejových mužstev organizovány.

Odborná literatura, zabývající se diváckým násilím na fotbalových stadionech, se většinou shoduje na základním dělení fotbalových diváků na tři hlavní skupiny, a to na fotbalové diváky, fotbalové fanoušky a fotbalové chuligány.

Pokud nacházíme ve struktuře fotbalových fanoušků chuligány, tak struktura hokejových fanoušků je podobná s tím, že na základě vlastního šetření nelze rozeznat agresivnější skupiny (chuligáni) od tzv. diváckých bavičů (ultras). Hokejoví fanoušci tak tvoří víceméně homogenní skupinu, ve které lze transparentně odlišit diváky (většinou lidé středního věku se svými dětmi a manželkami) od této většinové homogenní fanouškovské skupiny (viz kapitola 1.5.1.).

Vnějškově se fanoušci obou sportů odlišují oblečením, které nosí na zápasy. Hokejoví fanoušci se oblékají na rozdíl od fotbalových do dresů, berou hokejový zápas jako společenskou událost, kam chodí s dětmi se pobavit. Naproti tomu fotbaloví fanoušci chodí v šálách, v oblečení určitých značek, při fandění používají hodně vulgarismů a vykazují vyšší pohotovost k násilným projevům. Z vlastního pozorování chování fanoušků ledního hokeje a kopané můžeme vyvodit, že obecně je atmosféra na fotbalových stadionech vypjatější a náchylnější k agresivním projevům. Jako příklad

lze uvést verbální projevy fotbalových diváků, tedy skupiny starších diváků mimo prostor kotle. Jejich, na vulgarity bohaté, verbální projevy mohou směle soupeřit s projevy, které slýcháme ze sektoru ultras a chuligánů.

Hokejoví fanoušci jsou ve svých fanouškovských projevech mírnější a vandalismus se objevuje velmi zřídka. S fotbalem jsou spjaty jiné vzorce chování než s hokejem. Fotbal je u diváků spojován se zvýšeným násilím. V hokeji není tendence k excesům, ke konfliktům dochází minimálně, a to spíše mimo hokejový stadion.

Při výzkumu mezi hokejovými fanoušky jsme byli často tázáni, jak se odlišují fotbaloví fanoušci od hokejových. A co je příčinou, že hokejoví fanoušci jsou méně náchylní k diváckým násilnostem. Začněme charakteristikou, která je pro obě skupiny stejná, a to davovým chováním. Klasik psychologie davu Gustav Le Bon definuje dav jako shromáždění jakýchkoliv jedinců bez ohledu na jejich národnost povolání nebo pohlaví a bez ohledu na to, co je svedlo dohromady. Z psychologického hlediska má dav jiný význam. Jedná se o shromáždění lidí, které mají jiné vlastnosti, než vlastnosti lidí, z kterých je dav složen. Psychologický dav se projevuje tím, že jedinci, kteří jsou součástí davu, ať se jejich způsob života, zaměstnání, inteligence nebo povahy liší nebo jsou stejné, nabývají tím pádem, že jsou přetvořeni v dav, jakousi společnou (kolektivní) duši. Tato duše následně ovlivní chování jedinců, kteří jsou součástí davu. Chovají se jinak, než by se chovali, kdyby nebyli součástí davu a byli sami. (Le Bon, 1997, s. 14)

Gustav le Bon rozdělil davy do dvou skupin: davy různorodé a davy stejnorodé. Různorodé davy se skládají z libovolného počtu jedinců, kteří se mohou lišit svým vzděláním, zaměstnáním a původem. Stejnorodé davy se dělí na sekty, třídy a kasty. Le Bon charakterizoval sekty jako seskupení jedinců, kteří mají společné přesvědčení např. náboženské, kasty naproti tomu sdružují jedince, kteří mají společné zaměstnání, pocházejí ze stejného prostředí a prošli stejnou výchovou. Třída se svým složením nepodobá ani kastě ani sektě, ale její členové mají podobné životní zvyky, přesvědčení a výchovu. (Le Bon, 1997, s. 74 – 76)

Za různorodý dav můžeme považovat všechny diváky obecně. Fankluby nebo semknuté fanouškovské skupiny mají rysy stejnorodého davu – zápal pro úspěchy vlastního klubu. To je možná podstatné co odlišuje hokejové fanoušky. Z vlastní zkušenosti vím,

že hokejoví fanoušci jsou ve své věci „vlažnější“ a mírnější. V chování hokejových fanoušků není tolik násilí a agrese jako u fotbalových fanoušků. Když dá domácí mužstvo gól nebo dojde k faulu vlastního hráče, tak hokejoví fanoušci projeví své emoce, které se neprojevují vulgárními urážkami rozhodčích či ničením zařízení stadionu. Nicméně stejně jako fotbaloví fanoušci i hokejoví projevují agresivnější formou z jejich pohledu nesprávná rozhodnutí rozhodčích. Typickým projevem hokejových fandů je házení předmětů na ledovou plochu, zpravidla doprovázené pískotem. Prostředí Pardubického hokeje má jednu zvláštnost v tom, že po vítězném utkání hází přítomní diváci hokejistům na ledovou plochu perníky.

3. Východiska k možné prevenci diváckého násilí na hokejových stadionech

Kraus a Hroncová (2010, s. 42) uvádí, že prevence je předcházení a ochrana před potencionálním ohrožením neboli soustava opatření, které mají předcházet nějakému nežádoucímu jevu např. nemocem, drogovým závislostem, zločinům atd. Prevence je důležitá v souvislosti s diváckým prostředím a následně s diváckým násilím. Provádění preventivní práce mezi fanoušky je velice komplikované.

Prevenci diváckého násilí obecně a tudíž i prevenci diváctví hokejového můžeme provádět na základě obecných východisek prevence nevhodného chování. Preventivní opatření zaměřená na eliminaci diváckého násilí je velice pečlivě rozpracována v dokumentu Národní koncepce sportu a bezpečnosti vydaném Německým fotbalovým svazem, který má také s aktivní prací mezi fanoušky nejbohatší zkušenosti.

3.1. Zakotvení problematiky diváckého násilí v zákonných normách ČR

Divácké násilí se objevuje v České republice od konce 80. let minulého století. Vypořádat se s násilím na stadionech, ale i mimo něj, je prioritou jak sportovních klubů, tak i bezpečnostních složek. Česká republika je členem mezinárodních organizací, jejichž úkolem je bojovat s projevy diváckého násilí. Významným dokumentem v řešení diváckého násilí se stal novelizovaný trestní zákoník č. 40/2009 Sb. Jedná se konkrétně o § 76 a § 77:

§ 76 – Zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce

(1) Soud může uložit trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce až na deset let, dopustil-li se pachatel úmyslného trestného činu v souvislosti s návštěvou takové akce.

(2) Jako samostatný trest může být trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce uložen, jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu a osobě a poměrům pachatele uložení jiného trestu není třeba.

(3) Trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce spočívá v tom, že se odsouzenému po dobu výkonu tohoto trestu zakazuje účast na stanovených sportovních, kulturních a jiných společenských akcích.

Tento zákon má vzor v britské legislativě. Na konci 80. let bylo přijato několik speciálních zákonů zabývajících se diváckým násilím. Povinností odsouzeného bylo se v den zápasu hlásit na konkrétní policejní stanici. V České republice dohled nad odsouzeným vykonává probační úředník.

§ 77 – Výkon trestu zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce.

(1) Odsouzený je při výkonu trestu zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce povinen spolupracovat s probačním úředníkem způsobem, který mu stanoví, zejména postupovat podle stanoveného probačního plánu, vykonávat stanovené programy sociálního výcviku a převýchovy, programy psychologického poradenství, a považuje-li to probační úředník za potřebné, dostavovat se podle jeho pokynů v období bezprostředně souvisejícím s konáním zakázané akce k určenému útvaru Policie České republiky.

(2) Do doby výkonu trestu zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce se doba výkonu trestu odnětí svobody nezapočítává.

Jeden z prvních trestů zákazu vstupu na hokejová utkání byl udělen v březnu roku 2013, kdy osm fanoušků chomutovského hokeje potrestal soud za výtržnost a hanobení rasy ročním zákazem vstupu na hokejová utkání na zdejším zimním stadionu. Mladíci byli obžalováni kvůli rasistickému pokřikování při extraligovém utkání Chomutova s Libercem z října roku 2012. (Česká televize, [online], 2015)

Hokejovým fanouškům z Chomutova, kteří rasisticky pokřikovali na černošského útočníka Liberce, začal s počátkem extraligy platit roční zákaz vstupu na chomutovský stadion. Krajský soud v září roku 2013 potvrdil rozsudek okresního soudu. (Idnes, [online], 2015)

3.2. Přístupy k prevenci diváckého násilí v ČR

Nikdo si u nás nedokázal donedávna představit, že by se mělo s fotbalovým chuligánem pracovat stejně jako s klientem sociální práce. Fotbalový chuligán znamená pro řadu míst v České republice, kde se hraje fotbal, časovaný problém, který by mohl při důležitých utkáních vybuchnout. V tomto případě se nemluvílo o žádné variantě efektivní a dlouhodobé prevence. Než se vůbec o nějaké prevenci dalo hovořit, musel si náš fotbal a všechny strany, které zajišťují pořádek a bezpečnost, zajistit legislativní a bezpečnostně – administrativní cestu. Velký zlom v pohledu na fotbalové fanoušky a práci s nimi nastal až ve chvíli, kdy bylo založeno občanské sdružení ProFotbalFans (rok 2014), které si dalo za úkol, že bude působit jako odborná organizace ve prospěch projektů pro fanoušky, bude podporovat klubové projekty a bude působit jako konzultant klubům při vytváření projektů pro fanoušky a získávání financí na ně. Zde je důležité ještě zmínit, že tento projekt mohl navázat na dobré zkušenosti činných fan klubů. Díky projektu byla zahájena účelná komunikace mezi fanoušky jednotlivých klubů a kluby samotnými. (Kasal, 2013, s. 148)

Uvedená cesta je z pochopitelných důvodů i možnou cestou pro změnu komunikace mezi hokejovými fanoušky, hokejovými kluby, veřejností a policií.

Několikrát jsme zmínili, že silným impulzem pro koncepční práci ve fotbalových fanklubech je projekt německých fanklubů. V Německu byla vydána Národní koncepce sportu a bezpečnosti. Ministerstvo vnitra Severního Porýní, Düsseldorf – výsledková zpráva, ve které je podrobně popsán německý fanprojekt. Jedná se o zvláštní formu sociální práce a práce s mládeží, tzv. projekty pro fanoušky, které mají zabránit pravidelnému výskytu násilí na stadionech a dále:

- zabránit tomu, aby se mladší věkové skupiny dostávaly do problémových skupin lidí s delikventním způsobem chování,
- dopomoci ubývání násilí, práce v preventivní oblasti, např. vedení k řešení konfliktů bez násilí,
- odbourávání extremistických orientací (předsudky, obrazy nepřítele, nepřátelství vůči cizincům),

- k zvýšení pocitu vlastní hodnoty a jistoty chování a stabilizaci skupin osob stejného věku.

Těchto cílů lze dosáhnout pouze tehdy, pokud bude existovat úzká spolupráce všech zúčastněných, např. klubů, policie a úřadů na komunální úrovni. Dále je potřeba organizovat setkání mládeže, vytvořit nabídky pro volný čas (sportovní setkání, setkání nezaměstnaných, filmové programy), vzdělávací opatření (dovolená se specifickou pro fanoušky, provádění seminářů a diskuzí z řad mladých lidí s policií, médii atd. S fanoušky pracuje profesionální pracovník, který musí být nezávislý na požadavcích klubu, pracuje s fanoušky a musí být schopen odlišit skupiny s násilnickými sklony a skupiny, pro které je násilí spíše okrajovou a náhodnou záležitostí.

Schéma práce s fanoušky (Kasal, 2013, s. 151) – ukazuje, jak je důležité s fanoušky řešit problémy a „zařadit“ je do projektů pro fanoušky, tzv. fanprojektů.

Protože se nakonec ukazuje, že mezi hokejovými fanoušky roste agresivita a zároveň se oslabují kontakty mezi příslušníky fanskupin, tak může dojít k tomu, že hokejové násilí se může v budoucnu stát problémem. Fanprojekty upřednostňují osobní práci s fanoušky a osobní kontakt.

3.3. Implikace, tzv. SLO do hokejového prostředí

Na hokejových stadionech cesta k účinné prevenci je na začátku. Pro činovníky hokejového svazu mohou být velkou inspirací německé fanprojekty a je otázkou, zda by bylo možné implikovat do hokejového prostředí i tzv. SLO.

Jak uvádí Adamcová (2013, s. 23) preventivní opatření zaměřené výhradně na práci s fanoušky se nazývá SLO (SUPPORTER LIAISON OFFICER). Bohužel v současné době nemá toto opatření v České republice vhodný překlad. SLO řeší příčinu vzniku diváckého násilí a ne jen jeho následek. SLO je zaměstnancem klubu, který zajišťuje styk s fanoušky.

Úkoly SLO a jeho postavení v klubu:

- Je kontaktní osobou mezi fanoušky a klubem a tím přispívá k lepší vzájemné komunikaci.
- Musí být důvěryhodný pro obě strany, neboť jeho práce je závislá pouze na informacích, které získává.
- Informuje fanoušky o důležitých rozhodnutích klubu a zároveň informuje klub o informacích z tábora fanoušků.
- Nespolupracuje pouze s fanoušky, ale i s policejními bezpečnostními složkami.
- Komunikuje se SLO ostatních klubů, aby společně zajistili takové chování fanoušku, které odpovídá bezpečnostním požadavkům a pokynům.

Fanoušci se mají možnost přes SLO vyjádřit k dění v klubu. SLO je vlastně takový koordinátor (vyjednavač) mezi fanoušky, klubem, asociací, ligovými představiteli, ale i mezi policií, pořadateli nebo bezpečnostní službou. Fanoušci mají možnost prostřednictvím SLO např. navrhnout dresy svého klubu nebo podílet se na tvorbě nových propagačních materiálů. SLO je v době zápasu s fanoušky. V případě bezpečnostních opatření se snaží komunikovat s bezpečnostními složkami, se kterými by měl mít lepší vyjednávací pozici, neboť je zaměstnancem klubu a ne „jen fanoušek“.

4. Výzkum postojů hokejové veřejnosti ke zvýšení účinnosti činnosti hokejových fanklubů

Jak jsme zmínili v úvodu této práce pro oblast hokejového diváctví, fandovství a také diváckého hokejového násilí u nás není k dispozici souhrnná odborná literatura. Cílem provedeného kvalitativního šetření bylo shromáždit názorové postoje funkcionářů a řadových členů hokejových fanklubů k možnostem rozvoje koncepční preventivní práce na hokejových stadionech. Zároveň s tím popsat situaci ve fanouškovské hokejové scéně.

Výzkumné šetření odpovídá na následující výzkumné otázky:

1. Spatřují hokejový fanoušci jako výhodné být členem fanklubu?
2. Je pro tuto skupinu fanoušků hokej jediným sportem, kterému pravidelně fandí?
3. Považují hokejoví fanoušci fandění na hokejových zápasech za klidné a neagresivní?
4. Považují hokejoví fanoušci přítomnost fotbalových fanoušků na zápasech za problematickou?
5. Uvažují hokejové kluby, hokejový svaz, o cílené preventivní činnosti?

Kvalitativní výzkumné šetření se skládá ze tří částí:

1. Řízených interview s hokejovými fanoušky. Šetření proběhlo ve dne 3. července 2014. K rozhovorům byla využita akce hokejových fanoušků, kteří se zúčastnili 18. mezinárodního srazu v krásném prostředí přírodního amfiteátru hradu Kunětická hora u Pardubic. Na akci se shromáždilo cca 200 hokejových fanoušků z různých hokejových fanklubů celé České republiky. Interview bylo provedeno s dvaceti fanoušky hokejových fanklubů. Přehled respondentů (fanoušků) podle klubové příslušnosti: Sparta Praha 2, Pardubice 6, Liberec 2, Litvínov 1, Vítkovice 1, České Budějovice 1, Zlín 4, Slavia Praha 1, Ústí nad Labem 1, Havířov 1. V řízeném interview byly respondentům položeny následující otázky:

- a) Věk:
- b) Pohlaví:

- c) Doba členství ve fanklubu a jeho název (resp. při jakém hokejovém klubu):
- d) Jaké aktivity fanklub organizuje:
- e) Jaké výhody členství ve fanklubu přináší:
- f) Fandíš ještě jinému sportu?
- g) Jakému?
- h) Jaký je rozdíl v atmosféře při zápase. Jací jsou fanoušci? (odpovídají pouze ti, kteří jsou aktivními fanoušky více sportů)
- i) Máš vlastní zkušenost nebo víš z doslechu, že hokejoví fanoušci se poprali, někoho napadli, něco ničili? Na stadionu i mimo něj v den zápasu.
- j) Jak subjektivně vnímáš hokejovou fanscénu? Myslíš, že jsou nějaké rozdíly od fotbalové fanscény? A jaké? Jak vnímáš přítomnost fotbalových fanoušků na hokejových zápasech?
- k) Které situace v době před, během a po zápase mohou přispět k případnému agresivnímu chování fanoušků?
- l) Jak vnímáš počínání policie během zápasu (před i po)?
- m) Myslíš, že by klub měl vyvíjet nějaké preventivní aktivity? Pokud ano, jaké?

Vyhodnocení:

K bodu a) a b): Výzkumného šetření se zúčastnilo 14 mužů a to nejčastěji ve věkovém rozpětí 25-35 let (deset mužů). Nejmladší účastníci byli ve věkové kategorii 20-25 let (3 muži) a nejstarší ve věkové kategorii 50-55 let (jeden muž). U žen je nejpočetněji zastoupeno věkové rozmezí 20-25 let, nejmladší byly ženy s věkem 20-25 let (4 ženy) a nejstarší respondentky byly ve věku 30-35 let (2 ženy).

K bodu c): Průměrná doba strávená respondenty ve fanklubu je 7 let, přičemž jeden respondent je ve fanklubu již 16 let (fanoušek ze Zlína). Z toho můžeme usoudit, že mezi fanoušky je preferována poměrně dlouhodobost věrnosti svému fanklubu.

K bodu d): Na tuto otázku odpověděli respondenti podobně, jedná se o akce typu výjezdy na venkovní utkání, setkání s hráči, fotbalové turnaje, plesy, turistické akce, chorea na domácí zápasy, zakončení a zahájení sezony.

K bodu e): Respondenti uvedli, že mají levnější permanentní vstupenky na domácí zápasy, slevy při výjezdech a ve fanshopech, hodně kamarádů a setkání s hokejisty.

K bodu f) a g): Kromě dvou respondentů všichni uvedli, že fandí i jinému sportu. Jedná se např. o fotbal, tenis, atletiku a volejbal. Nejvíce respondentů uvedlo fotbal.

K bodu h): Na tuto otázku shodně respondenti odpověděli, že hokej je živější hra a je na něm přátelštější atmosféra než na fotbale, kde jsou fanoušci agresivnější.

K bodu i): 15 respondentů odpovědělo, že už mají zkušenosti s fanoušky, kteří se poprali, někoho napadli nebo něco ničili, i když z větší části se jednalo o prohřešky mimo zimní stadion. Někteří uvedli, že čím nižší soutěž, tím vyšší agresivita. Důvodem je špatné bezpečnostní zajištění. Dále řekli, že v některých klubech jsou členy i fotbaloví fanoušci.

K bodu j): Všichni respondenti se shodli, že hokejová fanscéna je naprosto rozdílná od fotbalové fanscény. Hokej je klidnější, fanoušci se více přátelí a je mezi nimi menší rivalita. Oproti tomu fotbaloví fanoušci jsou více agresivnější, nefandí sportu, ale násilí a na fotbal se chodí jen poprat.

K bodu k): U této otázky byly odpovědi různé, jak kdo si na co vzpomněl. Např. rozhodčí a jejich výroky, alkohol, sporné momenty, emoce u prohrávaného týmu a pořadatelská nebo bezpečnostní služba. Jeden respondent uvedl, že je to o hlavě, buď jsou lidi agresivní a chtějí se prát kdykoliv nebo jsou v pohodě.

K bodu l): Respondenti policii vnímají, že se chová adekvátně k chování fanoušků. Na hokeji je v pohodě, vůbec nemusí zasahovat. Naopak mají špatné zkušenosti s ochrankou.

K bodu m): Respondenti se shodli, že by klub měl vyvíjet prevenci. Uvádějí, že ve fanklubech mají stanovy, které jim zakazují se chovat agresivně a pokud by se tak chovali, tak jim hrozí vyloučení. Jako další preventivní aktivity navrhují vytipovat problémové lidi (po předchozích problémech) a nepouštět je na stadion nebo důkladnou kontrolu fanoušků při vstupu.

Závěr: Z provedených řízených interview je zřejmé, že na hokejových zápasech k diváckému násilí často nedochází. Fanoušci sice nějaké uvedli, ale jedná se spíš o drobné prohřešky mimo zimní stadion. Problém by mohl nastat, pokud by se mezi hokejové fanoušky začali vměšovat fanouškové z fotbalu. Respondenti se shodli na tom, že fotbaloví fanoušci jsou agresivnější než hokejoví fanoušci.

2. Narativní rozhovor s bývalým předsedou pardubického hokejového fanklubu Karlem Klodnerem, který celý život žije v Pardubicích a je zakladatelem fanklubu pardubického hokeje. Cílem rozhovoru je popsat vývoj, činnost pardubického fanklubu a jeho dalšího směřování.

Bydlím a celý život žiji v Pardubicích. A jako pro rodilého pardubáka je pro mě hokej sportem číslo jedna. Chodil jsem na něj od malička, nejdříve se svým dědečkem a pak jsem začal chodit se svými kamarády. Koncem osmdesátých let byla Tesla na vrcholu a atmosféra na zápasech byla bouřlivá. Pověstná byla zejména „jižní tribuna“ na které se scházeli ti nejaktivnější a také nejhlasitější fanoušci mezi, které jsem v té době patřil i já. Atmosféra na zápasech mi tak učarovala, že jsem začal přemýšlet, jak fandění ještě zlepšit. Chtěl jsem, možná i po vzoru fotbalových fanoušků, aby na pardubických hokejových zápasech zněly chorály, vymýšlela se chorea, která by „naše kluky“ hnaly k vítězství. Ještě během mých studií v roce 1993 jsem založil fanklub pardubického hokeje a stal se jeho předsedou.

Fanklub se stal velmi oblíbeným. Měl v průměru 150 členů, ale nejednalo se o uzavřenou skupinu. Kdokoli z pardubických hokejových fanoušků měl zájem zúčastnit se akce pořádané fanklubem, nebo přispět nějakým nápadem, mohl. Fanklub připravoval na zápasy různá hesla, která se pak používala při fandění. Připravovali jsme vlajky a transparenty. Důležitou činností bylo i secvičování bubeníků, kteří svými bubny udávali rytmus ostatním fanouškům. Fanklub se, ale netočil jen kolem hokeje. Pořádali jsme výlety a pravidelná letní setkávání u táboráku. V té době hrála Tesla⁴ ještě na starém zimáku. Fanklub měl k dispozici malou klubovnu, kde si mohl ukládat své věci, a nebudu zastírat fakt, že důležité bylo i to, že přímo na zimním stadionu byla otevřená hospoda, která se stala naším zázemím. Tady jsme se mohli setkávat, nejen před zápasem, ale vždy tady někdo byl i ve volných dnech. Byla to doba, kdy jsme se scházeli ještě po předchozí domluvě. Lidé se znali a domluva byla domluva, co se řeklo, to platilo. O toto zázemí jsme s rekonstrukcí zimního stadiónu přišli. Bohužel, i když jsme fungovali dále, tato ztráta zázemí se negativně projevila na dalším fungování fanklubu. I přes naše žádosti na hokejový klub jsme neuspěli. Žádná „klubovna“ už k dispozici nebyla. V okolí zimního stadiónu jsme nenašli podobně velké prostory, kde bychom se mohli scházet ve větším počtu. Postupem doby se také priority

---

⁴ Tesla je dřívější název hokejového klubu z Pardubic, stále užívaný fanoušky, přestože oficiální jméno hokejového klubu je jiné.

původních členů změnilo, začali zakládat rodiny, z ukřižovaných fanoušků se stali manažeři a tak podobně a bohužel s nástupem doby technologických vymožeností, se již nepodařilo lákat nové členy, kteří by měli zájem něco tvořit. Dnešní doba ITC technologií způsobila to, že se fanoušci mezi sebou neznají, vše se řeší na sociálních sítích, kde je ale zaručena i anonymita. Bohužel nástupem těchto technologií se už členové fanklubu moc neznali osobně, protože všechno řešili přes sociální síť. Takže to co se mezi námi dříve vyříkalo, tak zvaně tváří tvář, se dnes řeší anonymně a přes sociální síť, např. facebook. Tato situace vyústila i v incident, kdy po vyhroceném zápase Pardubice – Hradec, hradečtí fanoušci ukradli naši vlajku, kterou nám věnoval předseda mezinárodní hokejové federace pan René Fasel. Došlo k tomu, právě díky tomu, že se vlastně fanoušci znají jen z internetu. V současné době už funkci předsedy z časových a pracovních důvodů nezvládám. Děláním předsedy hodně dlouhou dobu a je čas na změnu, ať to taky dělá někdo jiný. U hokejových fanoušků k žádnému hokejovému násilí nedochází, já jsem žádné nezažil. Není to jako u fotbalu, kde k násilí dochází každou chvíli. Je to ovlivněno vzory, které hokejoví a fotbaloví fanoušci mají. Zrod hokeje se nachází v Kanadě, kde fanoušci chodí na hokej, moc nefandí, spíš se baví, konzumují hamburgery a popíjejí kolu. U fotbalu jsou vzory v Anglii, kde je atmosféra vypjatější, potyčky jsou na stadionu na denním programu a jsou tam největší fotbaloví chuligáni.

Závěr: Předseda ukončil činnost před půlrokem, protože chování fanoušku se začalo měnit a vytrácet. Ukazuje se, že hokejoví fanoušci se začínají podobat fotbalovým a stávají se z nich výtržníci. Dorozumívání mezi fanoušky se mění, začíná převládat komunikace na facebooku a dalších sociálních sítích – předseda v tom spatřuje jeden ze základních problémů současných fanoušků.

Další fungování fanklubu nebude jednoduchou záležitostí. V současné době fanklub formálně existuje, ale nevyvíjí žádnou činnost. Bylo by vhodné, stejně jako u fotbalových fanklubů oživit myšlenku profesionálních sociálních pedagogů pracujících u významných hokejových klubů.

3. Dotazování prostřednictvím emailové komunikace. K tomu, abychom zjištěné skutečnosti z předcházejících typů výzkumu uvedli do kontextu s představami vedení hokejového svazu, jsme zpracovali otázky, které jsme po předchozí telefonické domluvě poslali tiskovému mluvčímu Českého svazu ledního hokeje panu

PhDr. Zdeňkovi Zikmundovi. Cílem tohoto dotazování bylo zjistit ochotu vedoucích funkcionářů českého hokeje, k diskusi nad určitým typem reformy činnosti hokejových fanklubů.

Níže jsou odcitovány konkrétní otázky a odpovědi, které jsme zaslali:

Otázka: Jaké jsou základní přístupy hokejového svazu k hokejovým fanouškům? Existuje nějaká koncepce práce s nimi?

Odpověď: ČSLH pracuje především s fanoušky reprezentace, jinak s nimi komunikují hlavně kluby. Koncepci, kterou v této oblasti uplatňuje svaz, bych shrnul v několika bodech: 1. Důraz na zkvalitňování zimních stadiónů, zázemí a komfortu pro fanoušky, neboť prostředí, jak známo, kultivuje. 2. Pravidelná komunikace s fanoušky, v poslední době především prostřednictvím sociálních sítí. Na úrovni národního mužstva je to například komunitní projekt Hokejka, Facebook, Google+, Twitter, Instagram nebo Youtube. Podobně postupují i kluby. 3. Podpora činnosti fanklubů. 4. Podpora aktivit, které v této oblasti realizuje náš marketingový partner BPA nebo partneři extraligy a reprezentace. V nedávné minulosti šlo například o projekt Charty fair play pro hráče, trenéry, rozhodčí a právě fanoušky. 5. Preventivní činnost ve směru ke klubům, například upozorněním na rizikové jevy. S tím souvisí i činnost disciplinárních komisí, které případně incidenty striktně postihují.

Otázka: Máte pocit, že máte s hokejovými fanoušky nějaké problémy?

Odpověď: Na úrovni mistrovství světa, mezistátních utkání a reprezentačního mužstva jsme se s podobnými problémy neseťkali. Pokud jde o extraligu, její disciplinární komise vydala v loňské sezóně 180 rozhodnutí, z nichž 44 souviselo s fanoušky. V drtivé většině se přitom jednalo o vyhazování předmětů na ledovou plochu. V nižších soutěžích se problémy objevují především při vypjatých regionálních derby. Největší obavy máme z přílivu tvrdého jádra fotbalových fanoušků na zimní stadióny, s nímž výrazně narůstá riziko výskytu pyrotechniky nebo násilností.

Otázka: Fotbalový svaz má jasné instrukce co má dělat s fanoušky. A má je i hokejový svaz? Pracuje hokejový svaz se zákonem (u fotbalu to je novelizovaný trestní zákoník)?

Odpověď: Základní rámce vymezují Herní a Disciplinární řád. V případě, že se nějakým problematickým jevem setkáváme opakovaně, instruujeme kluby písemně nebo při osobním jednání, další oblasti upravujeme v závazných směrnících.

Trestní zákoník se vztahuje jak na fotbal, tak na lední hokej a ostatní sportovní odvětví, pravomoc ČSLH vymezují především Herní a Disciplinární řád. S přestupky nebo trestnými činy se na zimních stadiónech naštěstí setkáváme výjimečně, pokud se však objeví, mají kluby – podobně jako před nějakou dobou Piráti Chomutov v souvislosti s rasistickými projevy části diváků – naši plnou podporu při identifikaci pachatelů a jejich předání policii.

Závěr: Z odpovědí předsednictva ledního hokeje je zřejmé, že problematika diváctví na hokejových stadionech je velmi podobná problematice na fotbalových stadionech. V odpovědi zaznívají obavy o zhoršení situace v diváckých sektorech zimních stadionů. Ukazuje se, že hokejový svaz řeší násilí na stadionech prostřednictvím zákonných úprav, ke skutečné a účinné prevenci zatím svaz nedošel. Můžeme se domnívat, že tento postoj je prozatím dán nekomplikovanou situací mezi hokejovými diváky.

Zjištění vyplývající z výzkumných otázek:

Výzkumná otázka číslo 1: Spatřují hokejový fanoušci jako výhodné být členem fanklubu?

Respondenti uváděli výhody pro členy fanklubu, např. přednostní právo při výjezdech na venkovní zápasy, levnější ceny permanentek, slevy ve fanshopech a setkávání s hráči.

Zjištění: Ano, většina hokejových fanoušků spatřuje jako výhodné být členem fanklubu.

Výzkumná otázka č. 2: Je pro tuto skupinu fanoušků hokej jediným sportem, kterému pravidelně fandí?

Většina respondentů uvedla, že fandí i jinému sportu, např. fotbalu, tenisu, atletice a volejbalu.

Zjištění: Ne, pro tuto skupinu respondentů není hokej jediným sportem, kterému fandí.

Výzkumná otázka č. 3: Považují hokejoví fanoušci fandění na hokejových zápasech za klidné a neagresivní?

Zjištění: Ano, respondenti uvedli, že atmosféra na hokejových zápasech je klidná a neagresivní.

Výzkumná otázka č. 4: Považují hokejoví fanoušci přítomnost fotbalových fanoušků na zápasech za problematickou?

Většina respondentů uvedla, že velký problém nastane, pokud budou do hokejových hal chodit fotbaloví fanoušci.

Zjištění: Ano, respondenti se shodli, že přítomnost fotbalových fanoušků na hokejových zápasech se jeví jako problematická.

Výzkumná otázka č. 5: Uvažují hokejové kluby, hokejový svaz, o cílené preventivní činnosti?

Zjištění: Ne, v současné době hokejové kluby ani hokejový svaz neuvažují o cílené preventivní činnosti.

Závěr

Výzkum hokejových fanklubů stojí na začátku a potýkali jsme se s určitými metodologickými těžkostmi, jako jsou např. nedostatek odborné literatury, kterou jsme museli nahrazovat literaturou z fotbalového prostředí.

Teoretická část je z velké míry postavena na teorii diváckého fotbalového násilí a z výše uvedených důvodů jsme aplikovali poznatky z fotbalové zkušenosti na hokejové zkušenosti. V první kapitole jsme popsali divácké násilí a jeho projevy při sportovních soutěžích a jeho vývoj, dále specifikaci diváckého hokejového prostředí a divácké násilí při hokejových zápasech. Ve druhé kapitole jsme charakterizovali fankluby, jejich místo a role v životě sportovních klubů, náplň činnosti fanklubů a jejich charakteristické rysy. Ve třetí kapitole jsme určovali východiska k možné prevenci diváckého násilí na hokejových stadionech a zakotvení problematiky diváckého násilí v zákonných normách České republiky. Ve čtvrté části jsme výzkumným šetřením prokázali, že hokejová scéna má určité odlišnosti a také jsme prokázali v činnosti fanklubů, že je perspektivní použít německé zkušenosti z fanprojektů.

Události na hokejových stadionech ukazují na problém chování rádooby fanoušků na hokejových zápasech. Násilnosti, které sužují fotbal, pomalu expandují i do hokejového prostředí. Zatímco na fotbalových utkáních jsou bezpečnostní složky

připraveny, na hokeji je to jen výjimečně. A právě tuto skulinu využívají fanoušci, kteří si doslova dělají, co chtějí. Je důležité, aby policie vytipovala, zda se jedná o rizikový zápas či nikoliv. Problém nastává, když se nejedná o rizikový zápas a přijedou problémoví fanoušci (většinou se jedná o fotbalové fanoušky), kteří dělají na stadionu, ale i ve městě problémy.

Cíl práce, na základě analýzy současného stavu, popsat možnosti řešení diváckého násilí jako nežádoucího jevu v naší společnosti s důrazem na preventivní programy pro fanoušky, které souvisejí s dobrou výchovou v rodině a ve škole, se zaměřením na hokejové fanoušky, byl splněn.

Seznam použité literatury a dalších pramenů

ADAMCOVÁ, Jarmila. *Projevy diváckého násilí na území Hradce Králové*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2013. 61 s. Bakalářská práce.

GIRTLER, Roland. *Okrajové sociální kultury*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2001, 218 s. ISBN 80-210-2728-2.

KASAL, Josef. *Násilí na stadionech jako odraz kultury*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013, 218 s. ISBN 978-80-7435-362-8.

KRAUS, Blahoslav a Jolana HRONCOVÁ. *Sociální patologie*. 2. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2010, 325 s. ISBN 978-80-7435-080-1.

LE BON, Gustav. *Psychologie davu*. Praha: KRA, 1997, 102 s.

MAREŠ, Miroslav, Josef SMOLÍK a Marek SUCHÁNEK. *Fotbaloví chuligáni: Evropská dimenze subkultury*. 1. vyd. Brno: Centrum strategických studií, 2004, 181 s. ISBN 80-903333-0-3.

MAŘÍKOVÁ, Hana, Miloslav PETRUSEK, Alena VODÁKOVÁ a kol. *Velký sociologický slovník*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1996, S. 749-1627. ISBN 80-7184-310-5.

SÁDOVSKÝ, Stanislav. *Právní aspekty násilí ve sportu*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2010, 113 s. ISBN 978-80-246-1836-4.

SEKOT, Aleš. *Sociologie sportu*. Brno: Masarykova univerzita a Paido, edice pedagogické literatury, 2006, 410 s. ISBN 80-210-4201-X.

SEKOT, Aleš. *Sociologické problémy sportu*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008, 223 s. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-2562-8.

SEKOT, Aleš. *Sport a společnost*. Brno: Masarykova univerzita a Paido, edice pedagogické literatury, 2003, 191 s. ISBN 80-7315-047-6.

SMOLÍK, Josef. *Fotbalové chuligánství: Historie, teorie a politizace fenoménu*. 1. vyd. Karlovy Vary: Zdeněk Plachý - vydavatelství a nakladatelství, 2008, 280 s. ISBN 978-80-903556-3-7.

SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: Uvedení do problematiky*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010, 281 s. ISBN 978-80-247-2907-7.

Internetové zdroje a dokumenty:

Bilance derby? Jeden policista v nemocnici, deset zadržených. *Pardubický deník* [online]. © 2005 – 2015 [cit. 9. 11. 2015]. Dostupné z: <http://pardubicky.denik.cz/zlociny-a-soudy/bilance-derby-jeden-policista-v-nemocnici-deset-zadrzenych-20140606.html>.

Fanouškům Chomutova začal platit zákaz na stadion za pokřik „opice“. *Idnes* [online]. © 1999–2015 [cit. 15. 11. 2015]. Dostupné z: http://usti.idnes.cz/soud-s-fanousky-chomutova-dcj-/usti-sport.aspx?c=A130919_161646_usti-zpravy_alh.

Charta fair play. *Fair hokej.cz* [online]. © 2013 [cit. 8. 11. 2015]. Dostupné z: <http://www.fairhokej.cz/clanek.html?id=29>.

Nevídaná bitka v Plzni, hokejisté Pardubic zachraňovali vlastní děti. *Nova sport* [online]. © 2012 [cit. 8. 11. 2015]. Dostupné z: <http://sport.tn.nova.cz/clanek/sport/hokej/o2-extraliga/nevidana-bitka-v-plzni-hokejiste-pardubic-se-bali-o-vlastni-rodiny.html>.

Nový trend. Divácké násilí se stěhuje do hokejových hal. *Aktuálně.cz* [online]. © 1999 – 2015 [cit. 8. 11. 2015]. Dostupné z: <http://sport.aktualne.cz/novy-trend-divacke-nasili-se-stehuje-do-hokejovych-hal/r~i:article:692362/>.

Opět násilný hokejový nájezd. Tentokrát přišel z Olomouce. *Pardubický deník* [online]. © 2005 – 2015 [cit. 9. 11. 2015]. Dostupné z: <http://pardubicky.denik.cz/zlociny-a-soudy/opet-nasilny-hokejovy-najezd-tentokrat-prisel-z-olomouce-20141229.html>.

Pracovní skupina. *Národní koncepce sportu a bezpečnosti: Výsledková zpráva*. Düsseldorf: Kancelář pracovní skupiny: Ministerstva vnitra Severního Porýní - Vestfálska, 1992, 75 s.

Předpis č. 40/2009 Sb.: Zákon trestní zákoník. *Zákony pro lidi* [online]. © 2010 – 2015 [cit. 20. 9. 2015]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>.

Trest pro rasistické fanoušky: Zákaz vstupu na stadion Pirátů. *Česká televize* [online]. © 1996 – 2015 [cit. 12. 11. 2015]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/sport/hokej/extraliga/219616-trest-pro-rasisticke-fanousky-zakaz-vstupu-na-stadion-piratu/>.

Útok na hokejové fanoušky. Rváči z fotbalu si pletou hřiště. *Pardubický deník* [online]. © 2005 – 2015 [cit. 9. 11. 2015]. Dostupné z: <http://pardubicky.denik.cz/zlociny-a-soudy/utok-na-hokejove-fanousky-rvaci-z-fotbalu-si-pletou-hriste-20141120.html>.

Zpráva o situaci v oblasti diváckého násilí, dopadu Koncepce v praxi a návrzích dalších opatření. Ministerstvo vnitra České republiky: Odbor bezpečnostní politiky. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. © 2015 [cit. 10. 10. 2015]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/zprava-o-situaci-v-oblasti-divackeho-nasili-pdf.aspx>.

Seznam příloh

Příloha A: Řízené interview

Řízené interview s členy fanklubů:

Věk:

Pohlaví:

Doba členství ve fanklubu a jeho název (resp. při jakém hokejovém klubu):

Jaké aktivity fanklub organizuje:

Jaké výhody členství ve fanklubu přináší:

Fandíš ještě jinému sportu:

Jakému:

Jaký je rozdíl v atmosféře při zápase. Jací jsou fanoušci? (odpovídají pouze ti, kteří jsou aktivními fanoušky více sportů)

Máš vlastní zkušenost nebo víš z doslechu, že hokejoví fanoušci se poprali, někoho napadli, něco ničili? Na stadionu i mimo něj v den zápasu.

Jak subjektivně vnímáš hokejovou fanscénu? Myslíš, že jsou nějaké rozdíly od fotbalové fanscény? A jaké? Jak vnímáš přítomnost fotbalových fanoušků na hokejových zápasech?

Které situace v době před, během a po zápase mohou přispět k případnému agresivnímu chování fanoušků?

Jak vnímáš počínání policie během zápasu (před i po).

Myslíš, že by klub měl vyvíjet nějaké preventivní aktivity? Pokud ano, jaké?